НЕЗЛАМНА

Пам'яті лікаря

Оксани Миколаївни Хращевської

(10.10.1925 –29.10.2017)

до Дня пам'яті жертв політичних репресій

Підготувала: О. Юрчишина, завідувач сектору краєзнавчих видань бібліотеки ВНМУ ім. М. І. Пирогова

Віра Йосипівна та Микола Михайлович Хращевські, батьки Оксани Миколаївни

Оксана Миколаївна Хращевська народилася 10 жовтня 1925 р. у м. Вінниця. Її батько Микола Михайлович Хращевський викладав латинську мову у Вінницькому фармацевтичному інституті. З 1924 р. працював також у Вінницькій філії Всенародної бібліотеки України Всеукраїнської академії наук завідувачем відділу україніки, згодом виконував обов’язки директора філії. Працював над дисертацією з філології.

Оксані було чотири роки, коли сім’я за ніч зібралася і назавжди покинула Вінницю, щоб у Києві загубитися від переслідувань (знайома друкарка попередила батька, що він є у списках на арешт).

Микола Михайлович Хращевський на роботі в інституті

З подругами по інституту

Оксана з братом Віктором. 1939 р.

Оксана до арешту

У Києві родині Хращевських довелося перетерпіти голод, безгрошів'я, безробіття, пережити фашистську окупацію… Навесні 1946 р. Оксану, студентку 3-го курсу Київського медичного інституту заарештували. Через 1,5 місяці заарештували і її батька. Інкримінували участь в ОУН і в СВУ (Спілці визволення України).

29 серпня 1946 р. вироком військового трибуналу м. Києва (мирних людей у мирний час!) обох позбавили волі з відбуттям покарання у виправному трудовому таборі строком на 10 років з позбавленням усіх прав на 5 років без конфіскації майна через його відсутність.

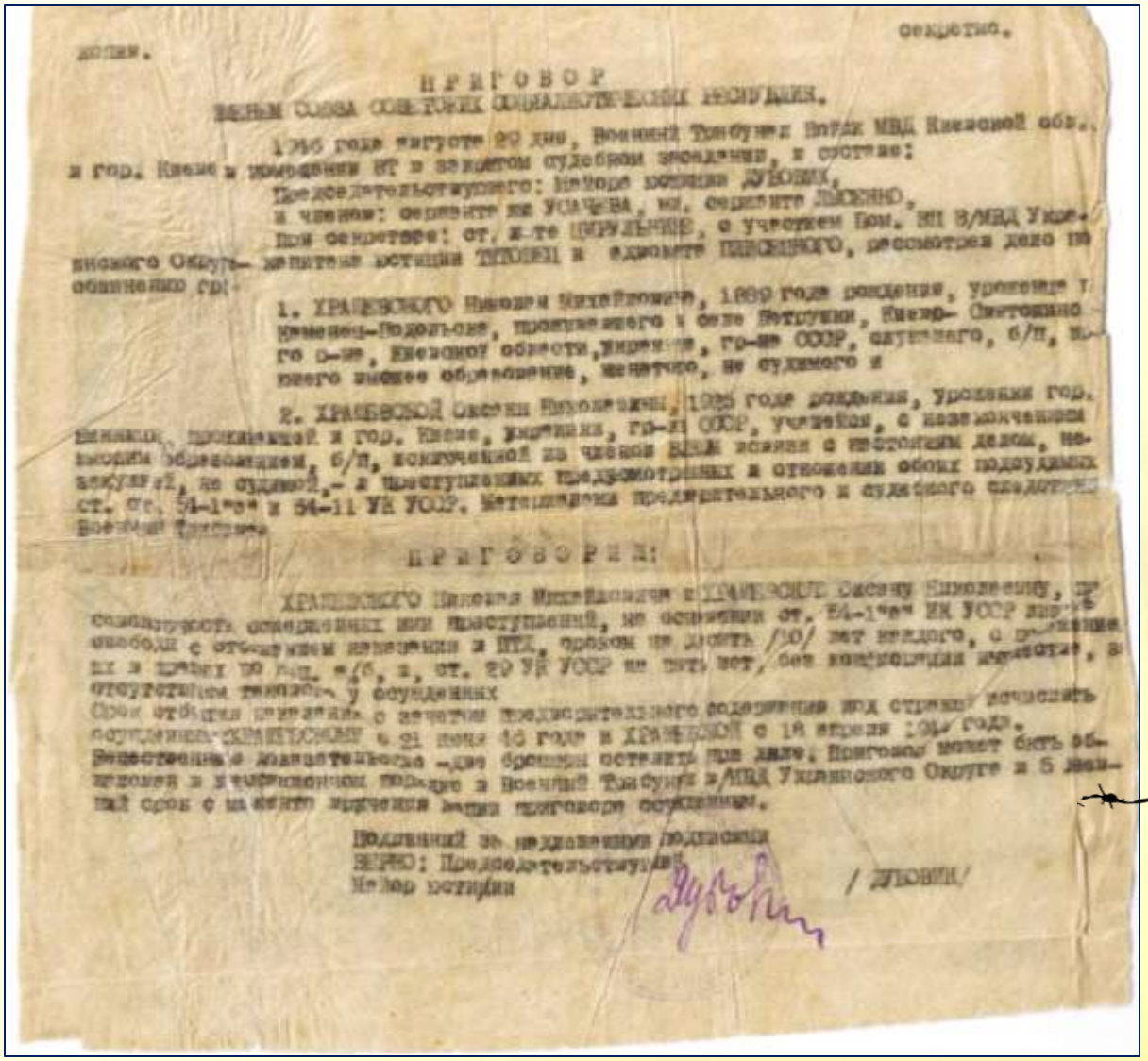

копия.

секретно.

ПРИГОВОР

ИМЕНЕМ СОЮЗА СОВЕТСКИХ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИХ РЕСПУБЛИК.

1946 года августа 29 дня, Военный Трибунал Войск МВД Киевской обл., в гор. Киеве в помещении ВТ в закрытом судебном заседании, в составе:

Председательствующего: майора юстиции ДУБОВИК,

и членов: сержанта ю/с УСАЧЕВА, мл. сержанта ЛИСЕНКО,

при секретаре: ст. л-та ШУРУЛЬНИК, с участием Гос. Гр. в/МВД Украинского Окруж- капитана юстиции ТИТОВЕЦ и адвоката ПЕРЕВЕЛКИНА, рассмотрев дело по обвинению гр:

1. ХРАЩЕВСКОГО Николая Михайловича, 1889 года рождения, уроженца г. Каменец-Подольск, проживающего в селе Ветрянки, Киев- Святошинского р-на, Киевской области, украинца, гр-на СССР, служащего, б/п, имеющего высшее образование, женатого, не судимого и

2. ХРАЩЕВСКОЙ Оксаны Николаевны, 1925 года рождения, уроженки гор. Винницы, проживающей в гор. Киеве, украинки, гр-ки СССР, учащейся, с незаконченным высшим образованием, б/п, исключенной из числа ВЛКСМ вместе с настоящим делом, не- замужней, не судимой,- в преступлениях предусмотренных в отношении обоих подсудимых ст. ст. 54-1"а" и 54-11 УК УССР. Материалами предварительного и судебного следствия Военный Трибунал

ПРИГОВОРИЛ:

ХРАЩЕВСКОГО Николая Михайловича и ХРАЩЕВСКУЮ Оксану Николаевну, признать виновными в совершении преступлений, по признакам ст. 54-1"а" УК УССР лишить свободы с отбыванием наказания в ИТЛ, сроком на десять /10/ лет каждого, с последующей ссылкой на три года, с конфискацией имущества, за отсутствием такового у осужденных.

Срок отбытия наказания с зачетом предварительного содержания под стражей исчислять осужденным ХРАЩЕВСКОМУ с 21 июня 46 года и ХРАЩЕВСКОЙ с 19 апреля 1946 года.

Вещественные доказательства - две брошюры оставить при деле. Приговор может быть обжалован в кассационном порядке в Военный Трибунал Войск МВД Украинского Округа в 5 дневный срок с момента вручения копии приговора осужденным.

Подлинный за надлежащими подписями

ВЕРНО: Председательствующий

Майор юстиции / ДУБОВИК /

Вирок військового трибуналу м. Києва (оригінал), надрукований на цигарковому папері та збережений Оксаною Миколаївною Хращевською

Єрмолай Наумович, медичний статистик, колега по роботі в ГУЛАЗі

Після Лук'янівської буцегарні був довгий зимовий етап до сибірського виправного табору. Покарання відбувала у В'ятському ВТТ – одному з найбільших виправно-трудових таборів в системі ГУЛАГу. Оксана могла б загинути на лісоповалі, та її пощастило влаштуватися на роботу до табірної медичної частини. Медики в таборі підтримували в'язнів чим могли: клали до стаціонару, щоб трохи підгодувати і дати перепочити тим, хто вже не мав сил працювати, геть виснажених лікували, підбадьорювали фізично й морально. Когось вдавалося врятувати, комусь – лише полегшити страждання…

Від розпачу й зневіри Оксану втримували лише спогади дитинства, листи від мами і робота, робота, нескінченна робота під керівництвом старенького лікаря, теж в'язня…

Сибірська ріка Бірюса

Оксана з мамою у Капкарі

Листівка від мами з Києва до Сибіру

За касацією, поданою матір'ю, Оксані зменшили строк таборів до 5 років, після відбуття яких її відправили ще далі – на заслання до Красноярського краю, до Капкари, невеличкого поселення, загубленого у безкрайній тайзі.

На засланні людина мала сама знайти, де заробити на життя. Куди податися? Знову тільки на лісоповал, бо ніякої іншої роботи в тих місцях не було. Та Оксана зробила все можливе й неможливе, аби отримати роботу за фахом.

Для цього вольова українка пройшла 110 кілометрів пішки…

Оксанина мама надсилала їй поштою книги. Твори Шевченка привезла з собою, коли приїхала до дочки в Сибір. А ще – багато різного насіння, аби наблизити барви й запахи рідного краю. Удвох навесні посадили в ящички розсаду айстр, красолі, чорнобривців, в’юнка, портулаку…

Коротким сибірським літом уквітчане подвір’я повертало їх в Україну…

Оксана на ґанку свого ФАПу в селі Капкара

Мешканці Капкари дивувалися тим рослинам, бо зроду такого не бачили… Холоди не давали квітам відцвісти, а насінню визріти. Тоді Оксана пересаджувала квіти в горщики й роздавала людям. Красою засівала глухий сибірський куток…

Сибірські села, які обслуговувала фельдшер Оксана Миколаївна Хращевська

Працюючи фельдшером, Оксана Миколаївна обслуговувала декілька сіл, між якими – відстань в десятки кілометрів. Лікувала і дітей, і дорослих: місцевих і таких, як сама, засланих. Пломбувала зуби, патронувала вагітних, приймала пологи, робила щеплення, несла до населення знання й культуру, і не лише з питань медицини…

Якось, мов у страшному сні, йшла Оксана по тайзі з великим кошиком, в якому несла мертве чуже немовля з сім’ї, де шестеро дітей один за одним померли від невідомої хвороби. Вирішила будь-що дізнатися про причину і понесла немовля до районного центру, щоб зробити розтин. Виявилося – туберкульоз, від якого не було в Капкарі ліків. Саме тоді Оксана й дала собі слово, що неодмінно повернеться в Україну, закінчить навчання, стане фтизіатром і лікуватиме людей від цієї страшної недуги.

Оксана Хращевська після повернення з Сибіру до Києва

МВД СССР
УПРАВЛЕНИЕ МВД
по
КРАСНОЯРСКОМУ КРАЮ
31 мая 1954 г.
№ 8804
г. Красноярск

СПРАВКА

Выдана Хращевской Оксане Николаевне
1925 года рождения, уроженцу с. Волынцы
гражданину СССР
по национальности украинка
в том, что он на основании указа
Президиума Верховного Совета СССР от 22 марта 1953 года
г. Киев.

Довідка про звільнення

Звільнена з заслання 2 червня 1954 року. Оксана могла вийти заміж за хлопця, який її кохав і залишитися в Москві, у професорській квартирі, але й це виявилося для неї неволею… Вкотре обрала Україну. Поновити навчання у Київському медичному інституті їй не вдалося: потрібна була офіційна реабілітація. Батьківської квартири в Києві вже не було, і Оксана Хращевська знову повертається до Сибіру, в Єнісейськ, бо там є робота, там люди, яким вона потрібна…

«Мені випало народитись в Україні, тому не дивно, що понад усе я люблю свою батьківщину. Людина ж не обирає при народженні ні батьків, ні країну. Мабуть вона, Україна, обрала мене, тому я її так люблю», – написала у книзі спогадів Оксана Хращевська.

Реабілітована 11 листопада 1955 року за відсутністю складу злочину.

Того самого року повернулась в Україну й здійснила свою мрію – закінчила Дніпропетровський медичний інститут, працювала фтизіатром.

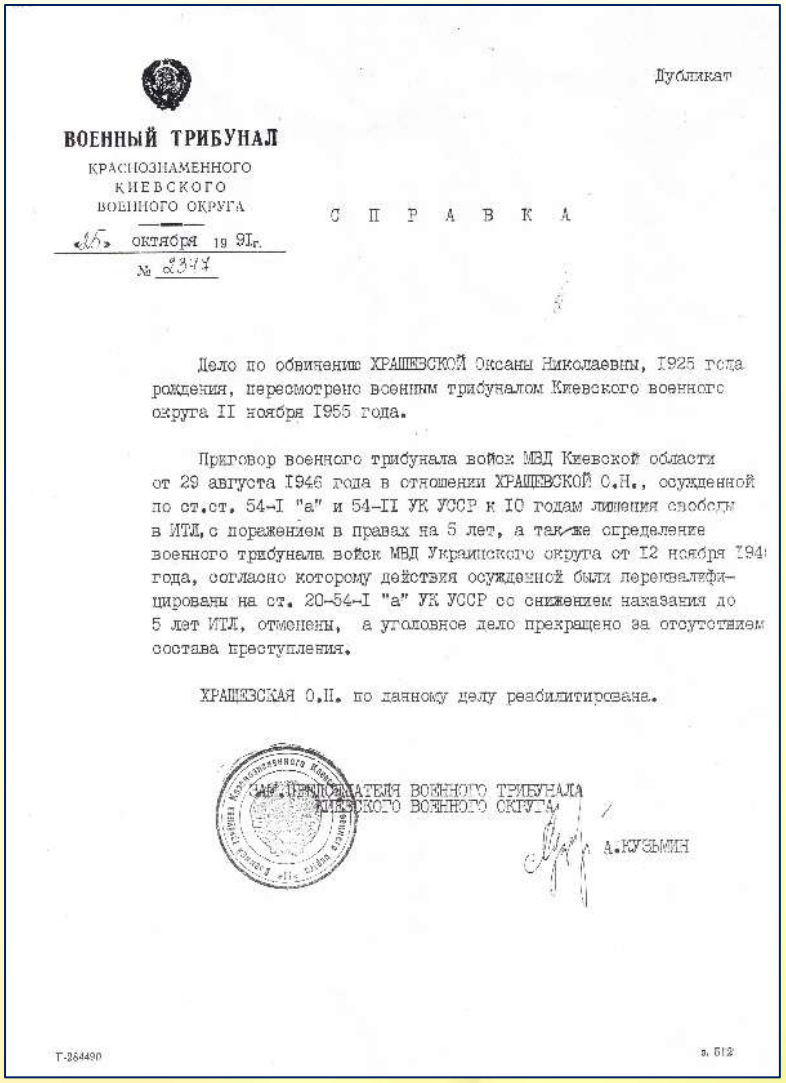

Дубликат

ВОЕННЫЙ ТРИБУНАЛ
КРАСНОЗНАМЕННОГО
КИЕВСКОГО
ВОЕННОГО ОКРУГА

«15» октября 19 91г.
№ 8374

С П Р А В К А

Дело по обвинению ХРАЩЕВСКОЙ Оксаны Николаевны, 1925 года рождения, пересмотрено военным трибуналом Киевского военного округа 11 ноября 1955 года.

Приговор военного трибунала войск МВД Киевской области от 29 августа 1946 года в отношении ХРАЩЕВСКОЙ О.Н., осужденной по ст.ст. 54-1 "а" и 54-11 УК УССР к 10 годам лишения свободы в ИТЛ, с поражением в правах на 5 лет, а также определение военного трибунала войск МВД Украинского округа от 12 ноября 194[illegible] года, согласно которому действия осужденной были переквалифицированы на ст. 20-54-1 "а" УК УССР со снижением наказания до 5 лет ИТЛ, отменены, а уголовное дело прекращено за отсутствием состава преступления.

ХРАЩЕВСКАЯ О.Н. по данному делу реабилитирована.

ПРЕДСЕДАТЕЛЬ ВОЕННОГО ТРИБУНАЛА
КИЕВСКОГО ВОЕННОГО ОКРУГА
А.КУЗЬМИН

Г-284490 з. 512

Довідка про реабілітацію. 1991 р.

Фото із сайту:
https://bit.ly/2RvUU2c

О. М. Хращевська була не лише досвідченим лікарем, а й талановитою письменницею-мемуаристкою. Про це засвідчує її книга спогадів «Зламаний цвіт», у якій вона відобразила все пережите під час ув’язнення, у таборі, на засланні. Автор майстерно володіє словом.

Твір читається на одному подиху та вчить по-справжньому любити Україну, а ще тому, як в найжахливіших обставинах залишатися людиною, не втратити гідності, порядності, людяності й милосердя…
Кілька примірників книги автор за життя подарувала для бібліотеки ВНМУ ім. М. І. Пирогова.

Хращевська О. М.
Зламаний цвіт : худож.-док. проза / О. М. Хращевська. – Львів : Сполом, 2012. – 240 с. : фот.

Голова міста Боярка вітає Оксану Миколаївну Хращевську з Великоднем. 14.04.2017 . Фото з сайту: https://bit.ly/2spERUA

Оксана Миколаївна Хращевська до 77-ти років працювала лікарем, рятуючи людей від туберкульозу в туберкульозному санаторії в м. Боярка на Київщині. Виховала й зростила доньку Наталю, яка стала медиком, та онучку Віру, яка пішла шляхом свого прадіда Миколи Михайловича Хращевського й стала філологом.

Пішла з життя 29 жовтня 2017 р. у м. Боярка Київської області.

Оксані Хращевській людині чесній і порядній довелося зазнати жахливих випробувань, але вона не продала своєї честі. У вирі надзвичайно жорстких і трагічних історичних обставин зуміла вижити, але при цьому не обмовила, не зрадила ближніх, і навіть чинила спротив насильству, брехні...

Оксана Хращевська у віці 80 років

Вона любила Батьківщину, боролася й страждала за неї, хотіла бачити Україну вільною. Ця мужня і красива жінка – символ незламності духу, людської та національної гідності.

ПРО О. М. ХРАЩЕВСЬКУ

ХРАЩЕВСЬКА
Оксана Миколаївна

Закінчила Дніпропетровський медичний інститут. Лікар-фтизіатр.

Зламаний вміт : літературно-документальна проза / О. М. Хращевська. – Львів : СПОЛОМ, 2012. – 240 с. – Про аліментарну дистрофію, видалення зуба. – С. 92, 163.

***

– Треба попросити хворого повернутися спиною і опустити до колін штани. Ти побачиш замість сідниць глибокі вми, з боків – загострені тазові кістки, а замість стегон – дві обтягнуті шкірою палки, між якими відстань більша за кулак. Це і є аліментарна дистрофія третього ступеня.

***

Я вперше дізналася, що для кожного зуба є окремі щипці. Спочатку треба тоненьким гострим ланцетом відділити корінь від ясен, потім просунути щипці і міцно його обхопити. Якщо цього не зробити, то роздушиться лише коронка, яка в хворому зубі доволі крихка, а корінь залишиться в ясах, до того ж залишки коронки будуть ранити язик…

Літературно-медична парадигма: вивчаємо медицину разом з письменниками : рек. бібліогр. покажч. / уклад. Г. В. Стороженко, М. І. Кравцова, М. І. Шпукал, О. В. Горбенко ; ред. М. І. Мельник ; відп. за вип. Н. М. Кравчук ; наукова бібліотека Вінницького національного медичного університету ім. М. І. Пирогова. – Вінниця, 2016. – С. 84.

Історія з життя

ЖІНКА

Не полишайте СЛУХАТИ старих

В ОСТАННІ ЖОВТНЕВІ ДНІ МИНУЛОГО РОКУ ПРОЩАЛИСЯ МИ З НЕСКОРЕНОЮ УКРАЇНКОЮ ОКСАНОЮ МИКОЛАЇВНОЮ ХРАЩЕВСЬКОЮ. ХОВАЛИ Її У ВИШИВАНЦІ – ТАК ВОНА ЗАПОВІЛА.

Чи знали сусіди по її вінницькій хрущовці, що поважна пенсіонерка колись вміла кій кудельний бабусі? А мистецтв, її потрошку автобіографічну книжку «Останній дзвіночок» треба довести до сторінки, класичної студентів – бо то справжнє, з перших рук, історія радянської багатостраждальної України.

Оксана Миколаївна Хращевська залишила спогади про долю своєї — можна великої — родини, про великомученицю-матір, у якої «кінопоказовчі життєпостійні, починаючи з 1914 року, були стрімку жертву: спочатку брата, батька, чоловіка, старшу доньку, потім другого чоловіка, сина... А дружина, рідного українського поета Володимира Свідзинського більшовики ледве вижили сильно, лежачими в одній рамі з іншими політв'язнями.

Спадщина кладе прибіжа на любов батька Оксани — шановний науковець, викладач університету Микола Михайлович Хращевський — так і не залишив дисертації з української фонетики. Тоді вже тяжкодне батьків називалися, про яких він писав. Бо як нарешті свої культура починало бути реалістичним. До арешту Оксані та її батькові залишалося кілька небагато — перестрахти голод, безгрошіть, безробіття, нерівність у Києві фашистів-нацистів... Після нетривалих спогадів вимерлися свої, і Оксаниному батькові не дозволили виїхати, дати не перевірить, чи не ти вимкнене на кінець. Батько на кінці-стрічкою помер при цьому вирятуватися. Але спогадач — Оксану. Її, студентку третього курсу медінституту, забрали просто на вулиці. З покуки НКВС не слишити було нічого, і вітрами та туди — запросто, бо не можна то вирити про вільну Україну, не можна розмовляти рідною мовою, не можна українця українцем, не можна при вмовити від НКВС імена свій одно-дружця — якщо ні одного це не трощ-ніла, то отримайте «необмежене» і «безбутнє» покарання у Виправному трудовому таборі строком на 10 років без конфіскації майна через відсутність його у засудженого».

Эфемерна мала надію Оксана бути на порятунку на вокзалі на НКВС. Оксані вдалося вирватися тільки через дев'ять років і три місяці. І то — завдяки смерті мудрого батька народа. А от Оксаниного батька помилувати. Ні тортури й побиванки, ні приниження, ні підвисіння вона прийняв не змогла стерти цілісного вирвав його насильницького смертю-обшитка...

Миколи Михайловича Хращевського був одним із тих сотень тисяч щирих українців, які любили життєвої і особливо любили національно-національну Україну. Серед них і молодший Ігор Хращевський — письменник, етнограф, музикант, патріотичний і громадсько-політичний діяч. Його розстріляли восени 1938 року за знищуванням в українському буржуазному націоналізмі.

У наслідками ГУЛАГа згадала не лише кращі представники української інтелігенції, а й вже Іоній рід. Разом з Оксаною Хращевською серед 88 місць числилася на етап дружина Хращевського, її сестра Володимирівна, а Іоній молодший син Богдан сидів у номері разом з батьком Оксани. Відомостями Галя Хотинич опинилася у «потоці» «ворогів».

Натрудодні новиці 1947 року Оксану відправили по етапу. Шановна Володимирівна, попрощавшись з Оксаною, не знала, що вона ніколи не повернеться, що не зможе вирвати з Сибіру, не зможе розмовляти рідною мовою, не зможе українця українцем, не зможе

26 травня 2017
№11 (318)

ОБРАНІ УКРАЇНОЮ

«...Всі дороги скошені й всі могили зчовнені, і можна ніч – навіть полярна ніч! – кінчається ранком...» Так закінчив свій роман «Сад гетсиманський» письменник Іван Багряний, який пройшов по одна коло табірного пекла. І саме такий епіграф можна взяти до опису життєвого шляху нашої землячки-боярчанки, 91-річної Оксани Миколаївни Хращевської.

Зовсім юною 19-річною дівчиною вона опинилася в застінках НКВС лише через те, що разом з батьками жила в Києві під час німецької окупації та була патріоткою України. Лише цього факту було достатньо, аби отримати 10 років таборів, з яких вона відсиділа п'ять, та ще п'ять провела на засланні у найвіддаленішому сибірському селі Красноярського краю.

І Бог їй вділив довгу життєву дорогу. Навіть на свій вік пані Оксана виглядає досить непогано, та, найголовніше – зберегла світлий розум, добру пам'ять та безмежну любов до своєї буремної Батьківщини, яка якотре виборює право на свою цілісність і незалежність.

Проте все починається в житті з малого – «з'ернини хиб, з промінчика зори». І Оксана Миколаївна Хращевська вистояла й не втратила людської гідності в нелюдських умовах саме через те, що мала міцний підмурівок – давній рід, що походить з древнього й величного Кам'янця-Подільського. З-під її пера вийшла книга: «Зламаний цвіт». Далі Оксана Миколаївна розповідає сама:

«Обидва моїх діди по материнській та батьківській лініях були священиками, мали багато обов'язків і багато дітей, яким змогли дати вищу освіту. Безперечно, усі батьки хочуть, аби їхні діти, особливо сини, були продовжувачами сімейної династії, проте у сім'ї батька на священика вивчився лише один брат, а батько – Микола Михайлович Хращевський – закінчив Варшавський університет, став філологом, науковцем, викладав в університеті. Я мала ще старшого брата Віктора, який був оборонцем Брестської фортеці та загинув у німецькому концтаборі. Спочатку ми жили в Вінниці, де я й народилася, а батько працював старшим бібліотекарем Вінницької філії Всенародної бібліотеки (ВУАН).

Коли мені було 4 роки, сім'я переїхала до Києва, бо вже тоді над батьком нависла загроза репресій. Скільки себе пам'ятаю, ми весь час жили скромно, інколи духовна їжа замінила фізичну, адже моїх дідів-священиків розстріляли за те, що не захотіли співпрацювати з органами й переконували українських людей на радянських, їхніх дітей також переслідували.

Але я не задумувалась, що якось інакше від інших мене виховують, завжди у домі лунала українська мова, а не для зросійщеного Києва ніколи не було нормою. Проте я зростала звичайною дівчинкою у любові своїх батьків і брата, якому я дуже вдячна за безстрашність і принципи. Саме його вплив допоміг мені пережити страшні часи тюрем і заслань. Я вже тоді знала, що хоч і немає вільної України, а є радянська, та все одно ми окремішня від росіян, білоруусів націй з глибоким корінням і багатющою історією.

Безперечно, ми були яскравими представниками української інтелігенції. До батька приходили письменники, науковці й це не могло бути непомічним компетентними органами. Під час окупації, коли з Києва евакуювали заводи і кваліфікованих робітників, потопили у Дніпрі борошно, крупи, цукор, аби вони не дісталися німецьким фашистам, забули при цьому про сотні тисяч мирних мешканців, яких прирікали, фактично, на голодну та холодну смерть. Але хіба про це думали, покидаючи Київ його керманичі? Це вже потім вони на всіх навісять тавро «перебуваня на окупованих територіях» і будуть ретельно перевіряти.

Першу перевірку ми ніби пройшли, бо з німцями ні під яким приводом не співпрацювали.

Так склалися обставини, що батько роботу під час окупації втратив, мама теж ніде не працювала, я закінчила 8 класів, брат був на війні. Але, як не дивно, за окупаційного режиму запрацював медінститут й розпочався прийом студентів. Ми з батьком підробили документи, аби я була на декілька років старшою, і я туди вступила й прозчилася три курси, потім німців вигнали і я до 1946-го року продовжувала навчатися. Це не було моїм особливим покликанням, але я втягнулася і вже не бачила іншого шляху, аніж допомога людям. Це мені допомогло вижити і в засланні, де я лікувала простих бідних людей з далекого села Канкаря в тайзі.

Батька після перевірки, коли прийшли так звані «наші», яке до викладацької роботи не допустили, він став звичайним шкільним вчителем у селі Петрушки Києво-Святошинського району, а я продовжувала навчання в медінституті, допоки одного разу мене не викликали до слідчого НКВС, який спочатку похваляв мене за те, що я порядно себе поводила при німецькому режимі, навіть зберегла комсомольський квиток, а потім... запропонував працювати на органи, тобто бути «стукачем», пообіцявши покращення матеріального становища мені й родині.

Можливо, хтось інший і погодився, але я прямо й відверто сказала слідчому Чиркіну, що

ніколи робити цього не буду і це, зрештою, стало початком кінця. Мене декілька разів викликали після цього на допити, пригрозивши, аби я нікому про це не розповідала, я так і робила: ні батьки, ні мій друг-однокурсник Юрко ні про що не здогадувався, а від мене вже вимагали більшого, здати усіх, з кім спілкувався мій батько. Я й від цього відмовилася і взимку 1946-го мене вже остаточно заарештували, схопивши прямо на вулиці.

Трохи пізніше заарештували й батька, але ні він, ні я на жодну людину обмову не підписали, й совість перед цілим світом і Богом у нас чиста! Інкримінували нам і участь в ОУН і в СВУ («Спілка визволення України») й бездоказово військовим трибуналом (мирних людей у мирний час!) засудили обох на 10 років таборів. Конфіскували житло й вигнали маму на вулицю, хоча й на той час цього робити не мали права. Але вона зуміла все ж таки подати касаційну скаргу й мені замінили 5 років на поселення, а батько відсидів 10 років у таборах і помер у 1955 році, коли вже була оголошена амністія після смерті Сталіна, але його ще тримали й вивезли до Москви, аби помер вільною людиною, де його знайшла сестра й поховала.

Про все пережите я написала в книзі «Зламаний цвіт», яка вийшла у світ в 2012 році, тому можу лише сказати, що за будь-яких обставин треба залишатися людиною. Мені зустрічалися різні люди: й зневірені, і знищені морально та духовно. Але Бог дав сили і віру, так, до речі, звали мою маму і тепер звуть мою онучку, яка допомогла мені з виданням книги.

Повноцінно закінчити медінститут я змогла, лише коли повернулася в Україну та отримала реабілітацію, виростила доньку Наталю, яка також медик, а ось онучка пішла шляхом свого прадіда Миколи й стала філологом. До 77-ти років я працювала лікарем у туберкульозному санаторію в Боярці».

Ось така далеко не повна розповідь надзвичайно скромної, але безмежно багатої духовно людини. Мені дуже хотілося б вірити, що знайдуться меценати, які перевиддадуть книжку «Зламаний цвіт» більшим накладом, і вона стане відома широкому колу читачів, з'явиться у школах, у військових частинах. Адже саме на таких прикладах жертовної любові й міцності Духу звичайної, на вигляд української жінки варто виховувати майбутні покоління й знімати фільми.

Ольга ГОРОДНЯ

Оксана Хращевська у віці 90 років. Фото з сайту: https://bit.ly/2HeW2Cx

Городня О. Обрані Україною / О. Городня // Боярка-інформ. – 2017. – 26 трав. (№ 11). – С. 7 : фот.

...Всі дороги сходимі й всі
могили зчислимі, і кожна ніч –
навіть полярна ніч! – кінчається ранком
Іван Багряний,

Оксана Хращевська залишила для нас свій заповіт:

Українці, тримайтеся разом, – українці, любіть Батьківщину, поважайте одне одного, будуйте, розвивайте свою країну, щоб вам, вашим дітям, онукам і правнукам жилося в ній добре.
Нехай нинішні й майбутні українці пишаються своєю державою, але й не забувають тих, хто допомагав її здобувати.

Бібліотека Вінницького національного медичного університету ім. М. І. Пирогова щиро дякує нащадкам Оксани Миколаївни Хращевської: доньці Наталі Грабар та онучці Вірі Сапак за надіслані книги та матеріали!

Література

Городня О. Обрані Україною / О. Городня // Боярка-інформ. – 2017. – 26 трав. (№ 11). – С. 7 : фот.

Самолевська О. Важка дорога з України в Україну / О. Самолевська // Дзеркало тижня. – 2015. – 14–20 листоп. (№ 43). – С. 11.

Самолевська О. Не полишайте слухати старих : [Хращевська Оксана Миколаївна] / О. Самолевська // Жінка. – 2018. – № 10. – С. 10–11 : фот.

Хращевська О. М. Зламаний цвіт : худож.-док. проза / О. М. Хращевська. – Львів : Сполом, 2012. – 240 с. : фот.

Хращевська Оксана Миколаївна [Електронний ресурс] // Вікіпедія : вільна енцикл. – Електрон. дані. – Режим доступу: https://bit.ly/2YaOCng (дата звернення: 19.04.2019), вільний. – Назва з титул. екрана.

Використані також фото з сайтів:

https://bit.ly/2RRqqa8

https://bit.ly/2RvUU2c

https://bit.ly/2TKvJFE